

Etelä-Karjalan tavoitteet hallitusohjelmaan 2023 - 2027

Maakuntahallitus 28.02.2022 § 29

Valmistelija

Satu Sikanen
puh. +358 400 661 318
satu.sikanen@ekarjala.fi

Eduskuntavaalit käydään huhtikuussa 2023. Uuteen hallituskauteen on ryhdyttävä varautumaan, sillä puolueet linjaavat vuoden 2022 aikana omia tavoitteitaan, joihin Etelä-Karjalalla on intressejä vaikuttaa. Alueellisia hallitusohjelmatavoitteita tullaan linjaamaan myös laajemmassa yhteistyössä esimerkiksi Itä-Suomen neuvottelukunnan puitteissa.

Seuraavassa on esitetty alustavia teemoja ja hankkeita Etelä-Karjalan tavoitteiksi tulevaan hallitusohjelmaan:

1. Suomen ja Venäjän välisen raja-alueyhteistyön tukeminen olosuhteissa, joissa pandemia on pitkittänyt ja raja-alueiden kehitykseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä
 - Matkailualan uutta kasvua tuettava rajanylityspaikkoja kehittämällä: Parikkalan rajanylityspaikan kansainvälistäminen ja Imatra – Svetogorsk –rajanylityspaikan kansainvälistäminen raideliikenteelle
 - Suomen logistisen kilpailukyvyn ja toimintavarmuuden turvaamisen kannalta tärkeitä raide- ja tieyhteyksiä tulee myös jatkossa kehittää linjassa Venäjän puolen infrahankkeiden kanssa
 - Toimialoille ja alueille, jotka mahdollisesti edelleen kärsivät koronapandemiasta johtuvista rajoitustoimista, tulee kohdentua edelleen tukea koronatilanteesta selviytymiseen
 - Kaakkoisrajan haastava aluekehityksen tilanne tulee huomioida pidemmän aikavälin aluepolitiikan suuntaa ja välineistöä määriteltäessä.
2. Etelä-Karjalan ja Suomen elinkeinoelämän kilpailukykyä, liikenneturvallisuuden parantumista ja päästöjen vähentämistä tukevat toimet saavutettavuuteen
 - Liikenne12 -suunnitelma ja sitä tukeva Väylän investointiohjelma ovat hyvä, pitkäjänteinen lähtökohta liikennepolitiikalle. Liikennejärjestelmää tulee kehittää em. suunnitelmien pohjalta ja toimiin tulee kohdentaa suunnitelmien mukainen rahoitustaso
 - Vähäpäästöisen raide- ja vesiliikenteen investointihankkeiden toteuttaminen Karjalan radalla ja Saimaan syväväylällä Väylän investointiohjelman mukaisesti
 - Kannusteet joukkoliikenneviranomaisille kuntarajat ylittävän joukkoliikenteen kehittämiseen
 - Kansainvälisen saavutettavuuden tukeminen Finavian verkoston ulkopuolisilla kentillä
3. Osaamisen kehittäminen
 - TKI-menojen tavoitetaso vähintään 4 % BKT:sta
 - LUT-yliopiston huippuosaamista ja Etelä-Karjalan veturiroolia vahvistetaan vetytalouteen ja vihreään sähköistämiseen liittyvässä innovaatiotyössä

- Työelämän osaamistarpeiden muutoksista, työmarkkinoilla vallitsevista kohtaanto-ongelmista sekä ikäluokkien pienenemisestä johtuvista syistä koulutukseen eri asteilla on panostettava. Erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen resursseja ja laatua on kehitettävä tulevaisuuden osaajien saatavuuden turvaamiseksi ja jo työelämässä olevien kouluttautumiseksi
- Kansainvälisten opiskelijoiden ja osaajien mahdollisuuksia työllistyä, kiinnittyä kehittämisverkostoihin ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan tulee edelleen helpottaa

4. Elinkeinorakenteen uudistumista tukevat toimet

- Kansallista ja EU-lainsäädäntöä, ml. verotuksen ja lupajärjestelmät, tulee kehittää ennakoitavampaan ja vakaampaan suuntaan siten, että toimintaympäristöstä tulee houkuttelevampi ja kannattavampi yksityisille investoinneille. Sääntelyn vaikutuksia on peilattava alueiden kehittymiseen eri kestävyyskriteerien näkökulmasta
- Bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksia tarjota ratkaisuja pois fossiilitaloudesta tulee edistää. Esimerkiksi merkittävän mittaluokan teollisille demonstraatioille ja pilotoinneille on luotava uusia tukimuotoja, joita ei nykyisellään ole tarjolla
- Eri kokoisten yritysten mahdollisuuksia tuotekehitykseen ja investointeihin tulee panostaa myös kansallisesti, ei pelkästään EU-politiikan välineistön kautta
- Luontoon, vesistöihin ja kulttuuriin nojautuvan matkailuinfran kehittäminen valtion ja alueen toimijoiden yhteistyössä
 - / *Erä- ja luontokulttuurimuseo kehittämisalustana mm. luontosuhteen ja luontokontaktien lisäämisessä ja vahvistamisessa*
 - / *vesistö- ja muiden reitistöjen ja palvelutarjonnan kehittäminen myös Metsähallituksen ulkopuolisissa kohteissa*
- TE-palveluiden uudistamisessa kunnilla on oltava liikkumavaraa toimintojen järjestämisessä. Valtion rahoitusmallin tulee olla sellainen, ettei kuntatalouteen kohdistuvat riskit muodostu suhdannevaihteluissa kohtuuttomiksi

5. Puhtaan energian investointien edistäminen itäisessä Suomessa ja tuulivoimamienetysten kompensointi itärajan kunnille

- Korkeaan osaamiseen perustuvien vety- ja biotalouden pilotointihankkeiden ja investointien jouduttaminen
- Kiinteistöverolakiin tulee saada oma verokohtelu aurinkovoimaloille, jotka kytketään yleiseen sähkönjakeluverkkoon. Näin joudutetaan investointeja aurinkovoimaloihin mm. käytöstä poistetuille turvesoille
- Itärajan tuulivoimaa koskevien rajoitusten kompensointi itärajan kunnille/maakunnille esimerkiksi kiinteistöverotulojen tasausmallin kautta
- Sähkön siirtoverkko ei saa jäädä pullonkaulaksi energiaintensiivisen teollisuuden investoinneille

Päätösehdotus

Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi Etelä-Karjalan tavoitteiden valmistelutilanteen ja hyväksyy alustavat tavoitteet jatkovalmistelun pohjaksi.

Päätös

Merkittiin tiedoksi valmistelutilanne ja jatkovalmistelua varten esitetyt kommentit. Asian valmistelua jatketaan ja asiaa käsitellään myöhemmin keväällä maakuntahallituksen työseminaarissa.

Valmistelija

Satu Sikanen
puh. +358 400 661 318
satu.sikanen@ekarjala.fi

Etelä-Karjalan tavoitteita osaksi hallitusohjelmaa 2023–2027 on työstetty kevään aikana ja aihetta käsitelty maakuntahallituksen työseminaarissa 9.5.2022.

Vaikka tavoitteet on suunnattu uudelle hallituskaudelle, toimia tehdään asioiden eteenpäinviemiseksi jo nykyisellä hallituskaudella. Rahoitusta halutaan jouduttaa tällä hallituskaudella mm. vetytaloutta tukeviin hankkeisiin, kaksoisraiteeseen Luumäki–Joutseno -välille, Kutilan kanavaan ja Imatran erä- ja luontokulttuurimuseolle. Em. hankkeilla tuetaan alueen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja uudistumista sekä toimialoja, jotka ovat kärsineet muuttuneesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta tilanteesta.

Etelä-Karjalan tavoitteet hallitusohjelmaan 2023 – 2027:

1. Rajaseudun tulevaisuususkon ja vakaan kehityksen tukeminen muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa
 - Kaakkoisrajan haastava aluekehityksen tilanne tulee tunnistaa ja luoda kansallisia tukimekanismeja, joilla rajaseutujen elinvoimaa tuetaan muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa. Aluepolitiikan suuntaa ja välineistöä määriteltäessä maakunnat, joilla yhteistä rajaa Venäjän kanssa, nostettava kaikissa EU- ja kansallisissa tukivälineissä samaan tukikategoriaan harvan asutuksen alueiden rinnalle.
 - Kaakkoisraja-alueiden toimijoilla tulee olla resurssit vastata laajamittaiseen ja myös välineellistettyyn maahanmuuttoon.
 - Ulko- ja turvallisuuspoliittisilla ratkaisuilla luotava vakautta rajaseutujen kehitykseen ja rajaviranomaisten resurssit turvattava.
2. Etelä-Karjalan ja itäisen Suomen elinkeinoelämän kilpailukykyä, liikenneturvallisuuden parantamista ja päästöjen vähentämistä tukevat toimet saavutettavuuteen
 - Liikennejärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen tulee kohdentaa Liikenne12 -suunnitelman mukainen rahoitustaso
 - Venäjän hyökkäyssodan seurauksena muuttuneeseen itäisen Suomen liikennejärjestelmään vastattava raide- ja tieverkon kehittämisessä
 - o ykkösprioriteettina kaksoisraide Luumäki – Joutseno (ml. Lauritsalan liikennepaikka)
 - o nopeustasoa nostavat toimet välillä Imatra - Joensuu
 - o Elinkeinoelämän kuljetusten kannalta tärkeiden teiden kunnossapito ja kehittäminen
 - o Ajantasaista tilannekuvaa ylläpidettävä itärajan ylittävistä liikenteestä
 - Kannusteet joukkoliikenneviranomaisille kuntarajat ylittävän joukkoliikenteen kehittämiseen
 - Kansainvälisen saavutettavuuden tukeminen Finavian verkoston ulkopuolisilla kentillä

3. Osaamisen kehittäminen

- TKI-menojen tavoitetaso vähintään 4 % BKT:sta. TKI-panostusten tulee olla johdonmukaisia ja pitkäjänteisiä.
- LUT-yliopiston huippuosaamista ja Etelä-Karjalan veturiroolia vahvistetaan vetytalouteen ja vihreään siirtymään liittyvässä innovaatiotyössä. Myös LUT-yliopistossa alkavan yhteiskuntatieteellisen koulutuksen tavoitetaso on korkealla, ja sen avulla vahvistetaan osaltaan ymmärryksen lisääntymistä laajasti yhteiskuntaan vaikuttavista muutoksista, digitalisaation, teknologian ja ihmisen vuorovaikutuksesta.
- Työelämän osaamistarpeiden muutoksista, työmarkkinoilla vallitsevista kohtaanto-ongelmista sekä ikäluokkien pienenemisestä johtuvista syistä koulutukseen eri asteilla on panostettava muun muassa elävöittämällä jo varhaisilla asteilla luonnontieteellistä ja tekniikan opetusta.
- Erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen resursseja ja laatua on kehitettävä tulevaisuuden osaajien saatavuuden turvaamiseksi ja jo työelämässä olevien kouluttautumiseksi.
 - o Ammatillisella toisella asteella aloituspaikkojen määrä suhteessa alueella asuviin 15–24 -vuotiaisiin asukkaisiin on Etelä-Karjalassa maan alhaisin. Koulutuspaikkojen jaossa tulee huomioida todellinen työvoimatarve, mikä edellyttää oppilaitosten/alueiden ja OKM:n välistä tiiviimpää vuorovaikutusta, esimerkiksi tulos- ja tavoiteneuvottelujen avulla.
 - o Työvoimatarpeen täyttämiseksi tulee lisätä merkittävästi kansainvälistä koulutusta.
 - o Ammatillisen koulutuksen opettajien saatavuus ja vahva osaaminen tulee varmistaa. Kiinnitettävä huomiota englannin kielen taitoisten kouluttajien saatavuuteen.
- Etelä-Karjalassa on työvoimapulaa ja kohtaanto-ongelmia useilla toimialoilla, mutta korostuneesti ja monipuolisesti sosiaali- ja terveysalalla, ICT-alalla, metalli- ja konetekniikan alalla sekä teollisuudessa ja rakennusalailla. Uusina aloina mukaan ovat tulleet ravintola-ala ja tapahtuma-ala, joiden työntekijöistä osa on siirtynyt pysyvästi muille toimialoille (esim. kaupan alalle) koronan myötä. Pula-ammatteja tulee jatkuvasti myös lisää ja tilanteen pahenemisen ehkäisemiseksi tarvitaan kohdennettuja panostuksia.
- Kansainvälisten opiskelijoiden ja osaajien maahantulon sujuvuutta, mahdollisuuksia työllistyä, kiinnittyä kehittämisverkostoihin ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan tulee edelleen helpottaa. 2030-luvun alussa ikäluokat romahtavat. Globaalisti kiristyvään kilpailuun osaajista ja opiskelijoista tulee valmistautua hyvissä ajoin koko Suomen ja alueen brändiä vahvistamalla.

4. Elinkeinorakenteen uudistumista ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä tukevat toimet

- Kansallista ja EU-lainsäädäntöä, ml. verotuksen ja lupajärjestelmät, tulee kehittää ennakoitavampaan ja vakaampaan suuntaan siten, että toimintaympäristöstä tulee houkuttelevampi ja kannattavampi yksityisille investoinneille. Säätelyn vaikutuksia on peilattava alueiden kehittymiseen eri kestävyyskriteerien näkökulmasta.
- Bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksia tarjota ratkaisuja pois fossiilitaloudesta tulee edistää ja biotalouden jalostusarvoa kasvattaa. Esimerkiksi merkittävän mittaluokan teollisille demonstraatioille ja pilotoinneille on luotava uusia tukimuotoja, joita ei nykyisellään ole

- tarjolla. Kansallista riskirahoitusta tarvitaan suurempien demo- ja pilottikohteiden ja -kokonaisuuksien toteuttamiseen.
- Erikokoisten yritysten mahdollisuuksia tuotekehitykseen ja investointeihin tulee panostaa myös kansallisesti, ei pelkästään EU-politiikan välineistön kautta.
 - Luontoon, vesistöihin ja kulttuuriin nojautuvan kestävä matkailuinfrastruktuurin kehittäminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen valtion ja alueen toimijoiden yhteistyössä
 - o Erä- ja luontokulttuurimuseo kehittämisalustana mm. luontosuhteen ja luontokontaktien lisäämisessä ja vahvistamisessa
 - o vesistö- ja muiden reitistöjen ja palvelutarjonnan kehittäminen myös Metsähallituksen ulkopuolisissa kohteissa
 - o VisitFinlandin resursseja tarvitaan Saimaan alueen matkailun uusien markkinoiden tavoittamisessa
 - o Turvataan Helmi-ohjelman ja Metso-ohjelman toteuttamisresurssit ja muut laajamittaiset biodiversiteettiä turvaavat ohjelmakokonaisuudet ja niiden rahoitus
 - o Valtion tulee varautua uusiin kansallispuistoihin etenkin maakunnissa, joissa niitä ei entuudestaan ole
 - TE-palveluiden uudistamisessa kunnilla on oltava liikkumavaraa toimintojen järjestämisessä. Valtion rahoitusmallin tulee olla sellainen, etteivät kuntatalouteen kohdistuvat riskit muodostu suhdannevaihteluissa kohtuuttomiksi.
5. Puhtaan energian investointien edistäminen itäisessä Suomessa ja tuulivoimamamennysten kompensointi itärajan kunnille
- Korkeaan osaamiseen perustuvien vety- ja biotalouden pilotointihankkeiden ja investointien jouduttaminen ja kansallisen riskirahoituksen turvaaminen esikaupallisille innovaatioille.
 - Etelä-Karjalassa on luontaisia vahvuuksia metsä- ja biotaloudessa. Metsäteollisuuteen liittyvä biogeenisen hiilen tutkimus, talteenotto ja hyötykäyttö tarjoaisivat mahdollisuuksia erilaisten jakeiden (metanoli, jopa kerosiini) jatkojalostamiseen. Etelä-Karjalalla on valmiudet vahvaan rooliin kansallisen ja globaalin vetytalouden toimijana.
 - Sähkönjakeluverkkoon kytkettävien aurinkovoimaloiden rakentamista joudutettava esimerkiksi käytöstä poistetuille turvesoille.
 - Itärajan tuulivoimaa koskevien rajoitusten kompensointi itärajan kunnille/maakunnille esimerkiksi kiinteistöverotulojen tasausmallin kautta tai tukimuodoilla muihin vihreän siirtymän investointeihin
 - Sähkön siirtoverkko ei saa jäädä pullonkaulaksi energiaintensiivisen teollisuuden investoinneille, muuten investoinnit menevät sinne, missä energiaa on tarjolla riittävästi.
 - Maalämpöenergian hyödyntämismahdollisuuksia tulee uudelleenarvioida myös pohjavesialueilla hyödyntäen viimeisimmän tutkimuksen mukaisia toteutuskelpoisia ratkaisuja.

Päätösehdotus

Maakuntahallitus hyväksyy em. Etelä-Karjalan tavoitteet, jotka huomioidaan edunvalvontatyössä ja pyritään viemään osaksi hallitusohjelman sisältöjä 2023–2027.

Tarvittaessa maakuntahallitus päivittää tavoitteita vielä ennen eduskuntavaaleja, mikäli toimintaympäristö ja kehittämistarpeet merkittävästi muuttuvat.

Päätös

Hyväksyttiin täydennettynä. Tavoitteisiin lisätään laajan päivystyksen sairaalan resurssien turvaaminen.